

Monumentnummer*: 526268

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 20 juni 2005
Kadaster deel/nr 82876/191

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
Hattem		Hattem		Gelderland			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Kruisstraat	3			8051 GD	Hattem		
Gasthuissteeg	3			8051 EX	Hattem		
Kadastrale gemeente*		Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding		Grondperceel	
Hattem		E				1654	

Omschrijving**

Inleiding

Dubbel woonhuis, in oorspong Heilige Geestgasthuis, met bijzondere bouw- en cultuurhistorische historische geschiedenis, waaraan de opeenvolgende functies nog goed afleesbaar zijn. In XIIB (1350-1394) gebouwd als Heilige Geestgasthuis, oorspronkelijk éénbeukig van opzet. In de tweede bouwfase XIVA (circa 1447) verhoogd en aan de zuidzijde voorzien van een smalle zijbeuk. Na 1658 verbouwd tot woonhuis en tot 1879 als zodanig gebruikt, met rond 1862 een grote interne verbouwing. In 1879 in neo-classicistische trant naar ontwerp van architect L.G. Richter verbouwd tot school met in pandige directeurswoning. Vanaf 1913 in gebruik genomen als respectievelijk bakkerij en handel in groenten en fruit. In 1995-2002 nogmaals verbouwd tot dubbel woonhuis. Het pand is gelegen in de stadskern van Hattem en maakt deel uit van een gesloten straatwand van de Kruisstraat met in de rooilijn gelegen woonwinkelpanden. De noordgevel van het pand is gelegen aan de Gasthuissteeg. Daarin bevond zich in oorspong de ingang van het Heilige Geest Gasthuis.

Omschrijving

Exterieur

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Het voormalige HEILIGE GEESTGASTHUIS is twee bouwlagen hoog, heeft een rechthoekige plattegrond en is opgetrokken in baksteen. De gevels zijn voorzien van een pleisterlaag. Het pand heeft twee parallelle, haaks op de Kruisstraat gelegen schilddaken, gedekt met rode oud hollandse pannen. Onder het linkerdak is een smal bouwdeel van één travee breed, onder het rechterdak is een breder bouwdeel ter breedte van drie traveeën. De bouwdelen hebben één gezamenlijke, in 1879 in neo-classicistische trant gebouwde voorgevel (oostgevel), die asymmetrisch van opzet is en een door middel van pilasters en een waterlijst wordt geleed. De gevel eindigt in een kroonlijst op rijk bewerkte consoles, in oorsprong allemaal van terra cotta. De begane grond heeft een in Jugendstiltrant uitgevoerde winkelpui, in oorsprong uit circa 1913, voorzien van een omlijsting van verglaasde baksteen. Rechts van de pui is een schuifvenster met roedenbovenlicht, links een tweelichts venster met roedenbovenlicht. De verdieping heeft vier 12-ruits schuifvenster met gepleisterde wenkbrauwen, voorzien van een cirkelvormig topornament. In de noordgevel (zijde Gasthuissteeg) is een kelderlicht, een deur en op de verdieping twee schuifvensters. Er zijn muurankers uit XVII en een gietijzeren goot uit XIX. De westgevel (achtergevel) is asymmetrisch ingedeeld. Links is een (rond 1862) afgeknotte topgevel met gootlijst en muurankers uit XVII. In de begane grond een deur en twee 12-ruits schuifvensters met zandstenen dorpels daterend uit 1862. In de verdieping asymmetrisch geplaatste eenzelfde venster. Een enkelvoudig venster in top. Het rechter bouwdeel eindigt in een bakgoot en is voorzien van een rondboogopening in de begane grond en een schuifvenster in de verdieping.

Interieur

In het interieur zijn aanwezig een kelder uit XVII met gemetselde gewelven en de hoge gasthuiszaal uit XIII met scheibogen en ronde pijlers. In de noordgevel zijn er bouwsporen van rondboogvensters in spitsboognissen uit de gasthuisperiode aanwezig. In de westgevel aan de binnenzijde restanten van een kloostervenster. Op zolder de eikenhouten draagconstructie bestaande uit vier, ten dele van getrokken telmerken voorziene spanten. De spanten hebben krommers en een bijzondere makelaarconstructie waarop het haanhout rust. De makelaars dienen als windveren. De spanten dateren uit zowel de eerste als de tweede fase van het gasthuis, de makelaarsconstructie uit de tweede bouwfase. De vloerbalken met sleutelstukken met dubbel peerkraalmotief komen uit de eerste bouwfase. Uit de periode van verbouwing tot woonhuis rond 1658 resteert een grenenhouten tussenbalklaag met eiken sleutelstukken. Uit de schoolperiode 1879-1913 dateert een aantal rondboog binnendeuren en eikenhouten bordestrap met gietijzeren balusters en trappaal.

Waardering

In de rooilijn van de Kruisstraat op de hoek met de Gasthuissteeg gelegen dubbel woonhuis, in oorsprong 14e eeuw HEILIGE GEEST GASTHUIS. Van algemeen architectuur- en cultuurhistorisch belang als voorbeeld van een gebouw met een bijzondere bouwhistorische geschiedenis en duidelijk afleesbare functieveranderingen:

- uit de twee bouwfasen van het Heilige Geest Gasthuis, circa 1350-1394 en circa 1447: de scheibogen en ronde pijlers, alsmede een aantal rond- en spitsboognissen, vloerbalken met sleutelstukken met dubbel peerkraalmotief en op zolder de spanten met krommers en de bijzondere makelaarsconstructie.
- uit de woonhuisperiode tussen 1858 en 1879: het keldergewelf en de grenen vloer met sleutelstukken.
- uit de periode als school met inpandige directeurswoning van 1879 tot 1913: de opnieuw opgetrokken voorgevel in neo-classicistische trant naar ontwerp van L.G. Richter, alsmede in het interieur rondboog binnendeuren en een trap met eikenhouten en gietijzeren trappaal en balusters.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- uit de periode als woon-winkelpand de Jugendstil-winkelpui die in oorsprong werd aangebracht in 1913.

Hoofdcategorie

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Subcategorie

Sociale zorg, liefdadigheid

Functie

Gasthuis